

การแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่สาม

ได้พิจารณารายงานเรื่อง การจัดการแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม*

รับทราบ ว่าปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ปัจจัยซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ซึ่งหลายสาเหตุปัจจัยสามารถป้องกันได้ เช่น การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตระหนัก ว่าการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่นก่อให้เกิดผลกระทบตามมาอย่างกว้างขวาง ทั้งต่อตัววัยรุ่น และทารกที่เกิดมาจากแม่วัยรุ่น ไปจนถึงครอบครัว ชุมชน สังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

รับทราบ ว่าหลายหน่วยงานให้ความสนใจดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ของวัยรุ่น ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๑ ได้เคยมีมติประเด็นสุขภาพทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมไปแล้ว

ชื่นชม กับการดำเนินงานของหลายภาคส่วนที่ได้มีความพยายามปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และสานต่อความมุ่งมั่นเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพทางเพศและการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมของวัยรุ่น รวมทั้งพยายามผลักดันจนเกิดเป็นประเด็นสาธารณะนำสู่การพิจารณาของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๓

มีความกังวล ต่อการดำเนินงานเพื่อจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น ที่กลไกระดับชาติของหน่วยงานภาครัฐที่จะเริ่มขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีความจำเป็นต้องเร่งแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ รวมทั้งต้องเชื่อมโยงประสานงานระหว่างกลไกหลักของภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ เข้าด้วยกัน อีกทั้งมติในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ ในประเด็นสุขภาพทางเพศ หลายข้อยังเป็นมติที่กว้าง ไม่เฉพาะเจาะจง และมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานทำให้ไม่สามารถบรรลุผลการปฏิบัติตามมติได้อย่างเต็มที่

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้คณะกรรมการพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ร่วมกับคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เครือข่ายด้านสุขภาพทางเพศของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกันพิจารณาจัดตั้งกลไกร่วมในการดำเนินการ

๑.๑ แปลงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามีการเจริญพันธุ์แห่งชาติ และยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม สู่แผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกระดับ รวมทั้งจัดทำมาตรการเร่งด่วนในการจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแบบบูรณาการ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๒ ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับจังหวัด จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนามีการเจริญพันธุ์ วัยรุ่นและเยาวชนทุกระดับ ดำเนินการติดตามประเมินผล ภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามีการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ ๑ และยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

* เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๓ / หลัก ๔

๑.๓ ประสานการดำเนินงาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๒. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัด ร่วมกับองค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนเพศศึกษา^๒ (sexuality education) จริยธรรมและศีลธรรม และจัดให้มีระบบรองรับการแก้ปัญหา นักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ในระหว่างการศึกษา โดย

๒.๑ พัฒนาศักยภาพและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายผู้สอนเรื่องเพศศึกษาให้ครอบคลุมทั้งในและนอกระบบการศึกษา

๒.๒ จัดให้มีกระบวนการเรียนการสอนเพศศึกษารอบด้าน (Comprehensive sexuality education) ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยเริ่มให้มีการเรียนการสอนเพศศึกษาและจริยธรรมทางเพศตั้งแต่ปฐมวัย โดยการเพิ่มกิจกรรมนอกหลักสูตรและสร้างเสริมทักษะทางสังคม และให้มีระบบติดตามกระบวนการเรียนการสอนและหนุนเสริมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ ให้สถานศึกษาปรับกระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ ให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้อง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๔ (๖) เพื่อให้โอกาสนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ ได้รับการศึกษาจนจบหลักสูตรโดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการตั้งครรภ์

๒.๔ ให้สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบเป็นธุระในการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบที่หลากหลายโดยคำนึงถึงสิทธิประโยชน์และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

๓. ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน

๓.๑ สนับสนุนการดำเนินงานเสริมสร้างสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยบรรจุไว้ในแผน ๓ ปี และกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๒ สนับสนุนให้ชุมชนออกมาตรการทางสังคมที่สอดคล้องกับศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น

๓.๓ ให้กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ทุกแห่งพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานดังกล่าวที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว

๓.๔ ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งดำเนินการในเรื่องสุขภาวะทางเพศวัยเจริญพันธุ์ ผ่านการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

๓.๕ สนับสนุนและพัฒนาพื้นที่สื่อและกิจกรรมที่สร้างสรรค์เดิม และขยายพื้นที่สื่อและกิจกรรมที่สร้างสรรค์ใหม่สำหรับเด็กและเยาวชน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

๔. สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติจะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานดังนี้

๔.๑ ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรณรงค์สร้างทัศนคติเชิงบวกเรื่องเพศในสังคม รวมทั้งปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน มีความรับผิดชอบในเรื่องเพศ รู้จักเคารพในบทบาท

^๒ เพศศึกษา (sexuality education) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยเกี่ยวกับเจตคติ ความรู้ พฤติกรรมทางเพศ เพศภาวะ และวิถีชีวิตทางเพศ เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพศ และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

หญิงชาย ปลุกฝังจริยธรรมและศีลธรรม ตลอดจนดำเนินการเฝ้าระวังและควบคุมสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในเรื่องเพศอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้เกิดสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้ปรากฏสู่สังคมให้มากขึ้น

๔.๒ ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนและองค์กรในชุมชน เพื่อการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๓ ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองในและนอกสถานศึกษา เครือข่ายครอบครัวและชุมชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาความรู้ทัศนคติในเรื่องเพศเชิงบวก จริยธรรม และศีลธรรม ให้แก่เด็ก เยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งการจัดทำแนวทางเพื่อส่งเสริมให้สามารถสื่อสารเรื่องเพศได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัยและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

๔.๔ ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดบริการที่หลากหลายเป็นมิตรแก่วัยรุ่นสนับสนุนการทำงานของศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ศูนย์บริการที่เป็นมิตร ศูนย์ให้คำปรึกษาที่ทำงาน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง บริการสุขภาพของสถานศึกษาทุกระดับ และรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมให้แก่เด็กนักเรียนนักศึกษาทั้งระหว่างการตั้งครรภ์และหลังการตั้งครรภ์

๔.๕ ร่วมกับคณะกรรมการนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติและคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ เข้มงวดในการจัดการพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ตามยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ เช่น การบังคับใช้กฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เยาวชน การควบคุมจำนวนและความหนาแน่นของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทุกพื้นที่และการควบคุม การทำการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๔.๖ สนับสนุน เร่งรัด และผลักดันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ให้สามารถประกาศใช้ได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๔

๕. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติรายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕